

Încălcarea drepturilor fundamentale ale persoanelor cu dizabilități prin lipsa de accesibilizare

Fundația Culturală pentru Nevăzători

Cluj-Napoca, str. Ilie Măcelaru nr. 7A, 400380 Cluj

HOMER

**Asociația Pentru Copii și Adulți cu Handicap Psihomotor
"CUTEZATORII"**

Introducere

Dreptul la un spațiu public accesibil este un drept fundamental al persoanelor cu dizabilități, și totodată un drept cheie deoarece permite exercitarea celorlalte drepturi. Lipsa accesibilizării constituie discriminare, cea mai clară definiție în acest sens fiind dată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului conform căreia art. 14 din Convenție (dreptul de a nu fi discriminat) este încălcat nu doar atunci când statele tratează în mod diferit persoane aflate în situații analoage, fără a avea o justificare obiectivă și rezonabilă, dar și atunci când statele, fără o justificare obiectivă și rezonabilă, eșuează în a trata diferit persoanele ale căror situații sunt semnificativ diferite.¹

În România, la mijlocul anului 2015, conform datelor statistice publicate de Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice trăiau 752.931 persoane cu dizabilități din care 60.289 copii cu dizabilități. Din total, 23,2% erau persoane cu dizabilitate fizică, 19,7% somatică, 3,1% auditivă, 13,7% vizuală, 16,1% mentală, 11,9% psihică, 10,9% asociată, 0,9% HIV/SIDA, 0,5% boli rare.²

Lipsa accesibilizării este o problemă majoră în România care condamnă persoanele cu dizabilități la izolare, descriind un cadru de discriminare permanentă și sistematică a acestora. Acest document oferă detalii cu privire la fenomen și solicită imperativ implementarea legii în ceea ce privește accesibilizarea și astfel respectarea drepturilor fundamentale ale persoanelor cu dizabilități.

Reglementări legislative

România a ratificat Convenția ONU privind Drepturile persoanelor cu Dizabilități, aceasta intrând în vigoare pentru România în ianuarie 2011³. Convenția include cea mai complexă și totodată explicită definiție a ceea ce înseamnă accesibilitate, un concept mult mai larg decât simpla accesibilizare a spațiului public, și precizează care sunt datorii statelor semnatare în acest sens. Redăm articolul în întregime:

¹ Thlimmenos c. Grecia, Aplicația nr. 34369/97, Decizie din 06.04.2000, alin. 44.

² Statistici disponibile la: <http://www.mmuncii.ro/j33/index.php/ro/2014-domenii/protectie-sociala/ppd> (toate link-urile au fost accesate la : 25.11.2015).

³ United Nations Treaty Collection: https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=IV-15&chapter=4&lang=en

Articolul 9 - Accesibilitate

1. Pentru a da persoanelor cu dizabilități posibilitatea să trăiască independent și să participe pe deplin la toate aspectele vieții, Statele Părți vor lua măsurile adecvate pentru a asigura acestor persoane accesul, în condiții de egalitate cu ceilalți, la mediul fizic, la transport, informație și mijloace de comunicare, inclusiv la tehnologiile și sistemele informatice și de comunicații și la alte facilități și servicii deschise sau furnizate publicului, atât în zonele urbane, cât și rurale. Aceste măsuri, care includ identificarea și eliminarea obstacolelor și barierelor față de accesul deplin, trebuie aplicate, printre altele la:

(a) Clădiri, drumuri, mijloace de transport și alte facilități interioare sau exterioare, inclusiv școli, locuințe, unități medicale și locuri de muncă;

(b) Serviciile de informare, comunicații și de altă natură, inclusiv serviciile electronice și de urgență.

2. Statele Părți vor lua, de asemenea, măsuri potrivite pentru:

(a) A elabora, promulga și monitoriza implementarea standardelor minime și instrucțiunilor pentru accesibilizarea facilităților și serviciilor deschise publicului sau oferite acestuia;

(b) A se asigura că entitățile private care oferă facilități și servicii deschise publicului sau oferite acestuia țin cont de toate aspectele legate de accesibilitate, pentru persoanele cu dizabilități;

(c) A asigura părților implicate formare pe probleme de accesibilitate cu care se confruntă persoanele cu dizabilități;

(d) A asigura, în clădiri și alte spații publice, semne în limbaj Braille și forme ușor de citit și de înțeles;

(e) A furniza forme de asistență vie și de intermediere, inclusiv ghizi, cititori și interpreți profesioniști de limbaj mimico-gestual, pentru a facilita accesul în clădiri și în alte spații publice; (f) A promova alte forme adecvate de asistență și sprijin pentru persoanele cu dizabilități în vederea asigurării accesului acestora la informație;

(g) A promova accesul persoanelor cu dizabilități la noi tehnologii și sisteme informatice și de comunicații, inclusiv la Internet;

(h) A promova proiectarea, dezvoltarea, producerea și distribuirea de tehnologii și sisteme informatice și de comunicații accesibile, încă din fazele incipiente, astfel încât aceste tehnologii și sisteme să devină accesibile la costuri minime.

Accesibilitatea este punctul nevralgic al integrării în comunitate și al incluziunii sociale în cazul persoanelor cu dizabilități. De aceea, accesibilitatea este unul din aspectele esențiale pentru persoanele cu dizabilități, nu numai în România, ci și la nivel internațional.

Importanța sa este subliniată în Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități prin faptul că accesibilitatea este, în egală măsură, un principiu general (art.3), o obligație generală a Statelor Părți (art.4) și un domeniu de intervenție specific (art.9). Accesibilitatea este strâns legată de conceptul de “design universal”. Acesta presupune ca toate construcțiile, serviciile, informațiile, programele sau bunurile să fie astfel realizate încât să fie cu ușurință accesibile tuturor, inclusiv persoanelor cu dizabilități.

România a adoptat în anul 2006 Legea nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap. Conform acestei legi, accesibilitate înseamnă: “ansamblul de măsuri și lucrări de adaptare a mediului fizic, precum și a mediului informațional și comunicațional conform nevoilor persoanelor cu handicap, factor esențial de exercitare a drepturilor și de îndeplinire a obligațiilor persoanelor cu handicap în societate”. Această lege acordă principiului accesibilității mediului public un capitol întreg. Redăm mai jos acest capitol:

Art. 61

În vederea asigurării accesului persoanelor cu handicap la mediul fizic, informațional și comunicațional, autoritățile publice au obligația să ia următoarele măsuri specifice:

- a) să promoveze și să implementeze conceptul Acces pentru toți, pentru a împiedica crearea de noi bariere și apariția unor noi surse de discriminare;
- b) să sprijine cercetarea, dezvoltarea și producția de noi tehnologii de informare și comunicare și tehnologii asistive;
- c) să recomande și să susțină introducerea în pregătirea inițială a elevilor și studenților a unor cursuri referitoare la problematica handicapului și a nevoilor acestora, precum și la diversificarea modalităților de realizare a accesibilității;
- d) să faciliteze accesul persoanelor cu handicap la noile tehnologii;
- e) să asigure accesul la informațiile publice pentru persoanele cu handicap;
- f) să asigure interpreți autorizați ai limbajului mimico-gestual și ai limbajului specific persoanelor cu surdocecitate;
- g) să proiecteze și să deruleze, în colaborare sau în parteneriat cu persoanele juridice, publice ori private, programe de accesibilitate sau de conștientizare asupra importanței acesteia.

Art. 62

(1) Clădirile de utilitate publică, căile de acces, clădirile de locuit construite din fonduri publice, mijloacele de transport în comun și stațiile acestora, taxiurile, vagoanele de transport feroviar pentru călători și persoanele principalelor stații, spațiile de parcare, străzile și drumurile publice, telefoanele publice, mediul informațional și comunicațional vor fi adaptate conform prevederilor legale în domeniu, astfel încât să permită accesul neîngrădit al persoanelor cu handicap.

(2) Clădirile de patrimoniu și cele istorice se vor adapta, cu respectarea caracteristicilor arhitectonice, conform prevederilor legale în domeniu.

(3) Costurile lucrărilor necesare pentru realizarea adaptărilor prevăzute la alin. (1) și (2) se suportă din bugetele autorităților administrației publice centrale sau locale și din sursele proprii ale persoanelor juridice cu capital privat, după caz.

(4) Autoritățile administrației publice locale au obligația să includă reprezentanți ai Autorității Naționale pentru Persoanele cu Handicap sau ai organizațiilor neguvernamentale ale persoanelor cu handicap în comisiile de recepție a lucrărilor de construcție ori de adaptare a obiectivelor prevăzute la alin. (1) și (2).

Art. 63

(1) Autoritățile prevăzute de lege au obligația să elibereze autorizația de construcție pentru clădirile de utilitate publică numai în condițiile respectării prevederilor legale în domeniu, astfel încât să fie permis accesul neîngrădit al persoanelor cu handicap.

(2) Prevederile alin. (1) se aplică și pentru clădirile de locuit care se construiesc ori pentru care se realizează lucrări de consolidare, de reabilitare, de extindere și/sau de modernizare, cu finanțare din fonduri publice.

(3) Adaptarea accesului în clădirile aflate în patrimoniul public sau privat al statului ori al unităților administrativ-teritoriale se face și în condițiile când nu se realizează lucrările prevăzute la alin. (2), la solicitarea persoanelor cu handicap grav, locatari ai acestora.

Art. 64

(1) Pentru a facilita accesul neîngrădit al persoanelor cu handicap la transport și călătorie, până la 31 decembrie 2010, autoritățile administrației publice locale au obligația să ia măsuri pentru:

- a) adaptarea tuturor mijloacelor de transport în comun aflate în circulație;
 - b) adaptarea tuturor stațiilor mijloacelor de transport în comun conform prevederilor legale, inclusiv marcarea prin pavaj tactil a spațiilor de acces spre ușa de intrare în mijlocul de transport;
 - c) montarea panourilor de afișaj corespunzătoare nevoilor persoanelor cu handicap vizual și auditiv în mijloacele de transport public;
 - d) imprimarea cu caractere mari și în culori contrastante a rutelor și a indicativelor mijloacelor de transport în comun.
-

(2) În termen de 6 luni de la data intrării în vigoare a prezentei legi, toți operatorii de taxi au obligația să asigure cel puțin o mașină adaptată transportului persoanelor cu handicap care utilizează fotoliul rulant.

(3) Constituie discriminare refuzul conducătorului de taxi de a asigura transportul persoanei cu handicap și a dispozitivului de mers.

(4) Până la data de 31 decembrie 2007, autoritățile administrației publice locale competente au obligația să ia măsuri pentru:

a) adaptarea trecerilor de pietoni de pe străzile și drumurile publice conform prevederilor legale, inclusiv marcarea prin pavaj tactil;

b) montarea sistemelor de semnalizare sonoră și vizuală la intersecțiile cu trafic intens.

(5) Câinele-ghid care însoțește persoana cu handicap grav are acces liber și gratuit în toate locurile publice și în mijloacele de transport.

(6) Până la data de 31 decembrie 2010, administratorii infrastructurii feroviare și operatorii de transport feroviar au următoarele obligații:

a) să adapteze cel puțin un vagon și stațiile principale de tren, pentru a permite accesul persoanelor cu handicap care utilizează fotoliul rulant;

b) să marcheze prin pavaj tactil contrastant căile spre peroanele de îmbarcare, ghișee sau alte utilități.

Art. 65

(1) În spațiile de parcare de pe lângă clădirile de utilitate publică, precum și în cele organizate vor fi adaptate, rezervate și semnalizate prin semn internațional cel puțin 4% din numărul total al locurilor de parcare, dar nu mai puțin de două locuri, pentru parcare gratuită a mijloacelor de transport pentru persoane cu handicap.

(2) Persoanele cu handicap sau reprezentanții legali ai acestora, la cerere, pot beneficia de un card-legitimație pentru locurile gratuite de parcare. Autovehiculul care transportă o persoană cu handicap posesoare de card-legitimație beneficiază de parcare gratuită.

(3) Modelul cardului-legitimație va fi stabilit în normele metodologice⁶ de aplicare a prevederilor prezentei legi. Eliberarea cardurilor se face de către autoritățile administrației publice locale.

4) Costurile aferente dreptului prevăzut la alin. (2) se suportă din bugetele locale.

(5) În spațiile de parcare ale domeniului public și cât mai aproape de domiciliu administratorul acestora repartizează locuri de parcare gratuită persoanelor cu handicap care au solicitat și au nevoie de astfel de parcare.

Art. 66

(1) Editurile au obligația să pună matricele electronice utilizate pentru tipărirea cărților și revistelor la dispoziția persoanelor juridice autorizate care le solicită pentru a le transforma în format accesibil

persoanelor cu deficiențe de vedere sau de citire, în condițiile Legii nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe, cu modificările și completările ulterioare.

(2) Bibliotecile publice au obligația să înființeze secții cu carte în formate accesibile persoanelor cu deficiențe de vedere sau de citire.

Art. 67

(1) Până la data de 31 martie 2007, operatorii de telefonie au următoarele obligații:

a) să adapteze cel puțin o cabină la o baterie de telefoane publice în conformitate cu prevederile legale în vigoare;

b) să furnizeze informații despre costurile serviciilor în forme accesibile persoanelor cu handicap.

(2) Operatorii de servicii bancare au obligația să pună la dispoziția persoanelor cu handicap, la solicitarea acestora, extrase de cont și alte informații în formate accesibile.

(3) Angajații operatorilor de servicii bancare și poștale au obligația de a acorda asistență în completarea formularelor, la solicitarea persoanelor cu handicap.

Art. 68

Până la data de 31 decembrie 2007, proprietarii de spații hoteliere au următoarele obligații:

a) să adapteze cel puțin o cameră pentru găzduirea persoanei cu handicap care utilizează fotoliul rulant;

b) să marcheze prin pavaj sau covoare tactile intrarea, recepția și să dețină harta tactilă a clădirii;

c) să monteze lifturi cu însemne tactile.

Art. 69

(1) Autoritățile și instituțiile centrale și locale, publice sau private asigură, pentru relațiile directe cu persoanele cu handicap auditiv ori cu surdocecitate, interpreți autorizați ai limbajului mimico-gestual sau ai limbajului specific al persoanei cu surdocecitate.

(2) Metodologia de autorizare a interpreților va fi aprobată prin ordin comun al ministrului educației, cercetării și tineretului și al ministrului muncii, familiei și egalității de șanse, la propunerea Autorității Naționale pentru Persoanele cu Handicap, cu consultarea Asociației Naționale a Surzilor din România, precum și a organizațiilor neguvernamentale din domeniul surdocecității.

Art. 70

(1) Autoritățile centrale și locale publice, precum și instituțiile centrale și locale, publice sau de drept privat, au obligația de a asigura servicii de informare și documentare accesibile persoanelor cu handicap.

(2) În termen de 6 luni de la intrarea în vigoare a prezentei legi, serviciile de relații cu publicul vor afișa și vor dispune de informații accesibile persoanelor cu handicap vizual, auditiv și mintal.

Art. 71

(1) Până la data de 31 decembrie 2007, autoritățile publice au obligația să ia măsuri pentru:

-
- a) accesibilizarea paginilor de internet proprii, în vederea îmbunătățirii accesării documentelor electronice de către persoanele cu handicap vizual și mintal;
 - b) utilizarea pictogramelor în toate serviciile publice;
 - c) adaptarea telefoanelor cu telefax și teletext pentru persoanele cu handicap auditiv.
- (2) În achiziția de echipamente și softuri, instituțiile publice vor avea în vedere respectarea criteriului de accesibilitate.
-

Atragem atenția asupra termenelor de implementare, de multă vreme depășite. Conform aceleiași legi, nerespectarea articolelor incluse în acest capitol se sancționează cu amendă contravențională între 6.000 - 12.000 lei, constatarea contravențiilor și aplicarea amenzilor făcându-se de către inspectorii sociali.⁴

Trebuie menționat și faptul că România avea încă din anul 2000 un „Normativ privind adaptarea clădirilor civile și spațiului urban la nevoile individuale ale persoanelor cu handicap”, indicativ NP 051 – 2000 revizuit în 2012,⁵ și care definește minimul de criterii necesare accesibilizării clădirilor civile și spațiului urban pentru persoanele cu dizabilități, incluzând și instrucțiuni detaliate și explicative, inclusiv grafice pentru fiecare tip de situație ce necesită accesibilizare (spațiul urban, spațiul construit, proiectarea locuințelor pentru persoanele cu dizabilități, cladiri de interes și utilitate publică), cât și o grilă cu titlu informativ, de verificare a accesibilității (Anexa F). Prin urmare, există o reglementare concretă pentru ca noile clădiri cel puțin și spațiul public nou amenajat să fie executate conform unor standarde de accesibilitate.

Conform Legii nr. 50/1991, privind autorizarea executării lucrărilor de construcții, executarea lucrărilor de construcții este permisă numai pe baza unei autorizații de construire sau de desființare, emisă în condițiile prevăzute de lege⁶. Aceasta se emite, în funcție de situație, de președintele consiliului județean, de primarul general al Bucureștiului, primarii de sectoare, primarii municipiilor reședință de județ, de primarii orașelor și comunelor.⁷ Conform acestei legi, “președinții consiliilor județene, primarii și organele de control din cadrul autorităților administrației publice locale și județene au obligația să urmărească respectarea disciplinei în domeniul autorizării executării lucrărilor în construcții în cadrul unităților lor administrativ-teritoriale și, în funcție de încălcarea prevederilor legale, să aplice sancțiuni

⁴ Art. 100, alin. (1) lit. b) și alin. (2)

⁵ Ordin 189/2013 pentru aprobarea reglementării tehnice Normativ privind adaptarea clădirilor civile și spațiului urban la nevoile individuale ale persoanelor cu handicap, indicativ NP 051/2012 – Revizuire NP 051/2000, disponibil la: <http://socialtrend.ro/normativ-privind-adaptarea-cladirilor-civile-si-spatiului-urban-la-nevoile-individuale-ale-persoanelor-cu-handicap-np-051-2012-revizuire-np-051-2000/>

⁶ Art. 1, din Legea nr. 50/1991, privind autorizarea executării lucrărilor de construcții.

⁷ Art. 4 din Legea 50/1991.

sau să se adreseze instanțelor judecătorești și organelor de urmărire penală, după caz; arhitectul-șef al județului și personalul împuternicit al compartimentului de specialitate din subordinea acestuia urmăresc respectarea disciplinei în domeniul autorizării executării lucrărilor de construcții pe teritoriul administrativ al județului, precum și respectarea disciplinei în urbanism și amenajarea teritoriului legată de procesul de autorizare a construcțiilor;”. De asemenea, majoritatea contravențiilor prevăzute de lege “se constată și se sancționează de compartimentele de specialitate cu atribuții de control ale autorităților administrației publice locale ale municipiilor, sectoarelor municipiului București, orașelor și comunelor, pentru fapte săvârșite în unitatea lor administrativ-teritorială sau, după caz, în teritoriul administrativ al sectoarelor municipiului București, potrivit competențelor de emitere a autorizațiilor de construire/desființare.”⁸ Constatarea contravenției implică și măsuri pentru remedierea situației.⁹ De asemenea: “Controlul statului în amenajarea teritoriului, urbanism și autorizarea executării lucrărilor de construcții se exercită de Inspectoratul de Stat în Construcții, pe întregul teritoriu al țării, și de inspectoratele teritoriale ale acestuia, care dispun măsurile și sancțiunile prevăzute de prezenta lege.”¹⁰ Este important să menționăm că dreptul de a constata contravențiile și aplica amenzile se prescrie însă după 3 ani de la săvârșirea faptei.¹¹

Pe lângă alte domenii, Legea 448/2006 prevede măsuri de accesibilizare și domeniul tehnologiei informației și comunicațiilor (TIC), în principal în sarcina autorităților publice, cu termen de implementare la 31 decembrie 2007.¹² Ministerul Comunicațiilor și Tehnologiei Informației a elaborat în 2008 un ghid pentru autoritățile publice privind standarde de realizare a paginilor web, ghid ce cuprinde și un capitol privind accesibilitatea web pentru persoanele cu dizabilități.¹³ Verificarea îndeplinirii acestei obligații, și în general a obligațiilor privitoare la accesibilitatea spațiului public și aplicarea sancțiunilor contravenționale (între 6.000 și 12.000 de lei) revin inspecției sociale.¹⁴

Vom vedea în capitolul următor cât de mult au fost implementate prevederile Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități și a legislației ori recomandărilor naționale privind accesibilitatea pentru persoanele cu dizabilități.

⁸ Art. 27 din Legea 50/1991.

⁹ Art. 28 alin. (1) din Legea 50/1991.

¹⁰ Art. 29 din Legea 50/1991.

¹¹ Art. 31 din Legea 50/1991.

¹² Art. 71 din Legea 448/2006.

¹³ Guvernul României, Ministerul Comunicațiilor și Tehnologiei Informației, *Ghid privind realizarea paginilor web pentru administrația publică centrală și locală din România*, 2008, disponibil la: http://www.mcsi.ro/Minister/Domenii-de-activitate-ale-MCSI/Tehnologia-Informatiei/Ghiduri-IT-%281%29/Realizarea-paginilor-web-pentru-autoritatile-si-in/MCTI_Ghid_website_2008

¹⁴ Art. 100 din Legea 448/2006.

Date referitoare la accesibilizare în România:

Când vorbim de date, ne referim la ce se întâmplă concret „pe teren”. Există puține evaluări ale nivelului de accesibilitate pentru persoanele cu dizabilități, chiar și în ceea ce privește accesibilitatea spațiului public. Majoritatea vin din partea unor ONG-uri, deși evaluarea implementării unor obligații legale ar trebui să vină în primul rând din partea instituțiilor statului. Mai mult, în ciuda existenței unor obligații de control și posibilități de sancțiune, există foarte puține date despre accesibilizarea mediului fizic în general, iar statul nu își asumă niste ținte de accesibilizare încadrate într-un timp rezonabil cum ar face un stat care respectă drepturile persoanelor cu dizabilități.

Raportul Agenției Naționale de Plăți și Inspecție Socială pe anul 2013 (cel mai recent disponibil pe website-ul Agenției)¹⁵ menționează că Agenția a efectuat controale privind accesul liber al persoanelor cu dizabilități la mediul fizic, informațional și comunicațional. Sunt însă raportate doar informații privind accesibilitatea unităților de învățământ și a mijloacelor de transport în comun din mediul urban, iar informațiile oferite pur statistice și limitate. Astfel, au fost controlate 4.036 de unități publice și private din care 1.005 au fost considerate accesibilizate, 965 din perspectiva mediului fizic și doar 40 a mediului informațional și comunicațional (nu se menționează câte dintre ele erau publice și câte private). Au fost verificate un număr de 47.366 de elemente de accesibilizare, dintre care 17.514 nu îndeplinesc prevederile normativului (adică nu sunt adecvate). Este relevant că s-au aplicat doar 5 amenzi, cuantumul fiind 28.000. În ceea ce privește mijloacele de transport, 5.436 au fost verificate și 2.055 publice și private împreună au fost considerate accesibilizate. A fost aplicată o singură contravenție, în cuantum de 6.000 lei.

Conform unui articol media care citează un raport al ANPIS din anul 2014, conform căruia au fost verificate 4.306 unități de învățământ (1.666, adică 38,69% în mediul urban și 2.604, adică 57,35% în mediul rural), cu 78 unități private. Dintre acestea, 868 au copii cu dizabilități înscriși și 268 sunt “unități de învățământ adaptate, în care învață copiii/tinerii cu handicap”.¹⁶ Conform raportului, 27,33% nu dețineau rampă de acces, iar 24,92% dețineau o rampă neconformă cu standardul de construire pentru ca să poată fi folosită în condiții adecvate și de siguranță. De asemenea, 85,9% nu dețin grupuri sanitare adaptate nevoilor utilizatorilor de fotolii rulante. În 147 de unități verificate erau necesare manuale adaptate copiilor cu deficiențe de vedere, acestea existând doar în 19,72%. Din 130 de unități în care era

¹⁵ Raport de Activitate al Agenției Naționale pentru Plăți și Inspecție Socială pentru anul 2013, disponibil la:

http://www.prestatiisociale.ro/files/Raport_activitate_ANPIS_2013.pdf

¹⁶ Raport ANPIS citat în Aurelia Alexa, Mediafax, “ANPIS: 85% din școli nu au grupuri sanitare adaptate nevoilor persoanelor cu handicap locomotor” în *Business Magazin*, 18.12.2014, la: <http://www.businessmagazin.ro/actualitate/anpis-85-din-scoli-nu-au-grupuri-sanitare-adaptate-nevoilor-persoanelor-cu-handicap-locomotor-13729361>

nevoie de echipamente și software-uri asistive, doar în 30,77% acestea existau. Referitor la constatările în urma verificărilor din 2014, au fost aplicate 276 de avertismente și 5 amenzi în valoare totală de 28.000 lei.¹⁷

Este evident din numărul infim de amenzi aplicate că instituția însărcinată cu controlul accesibilizării este prima care contribuie la menținerea stării de fapt a încălcării masive a drepturilor persoanelor cu dizabilități prin lipsa de accesibilizare, ANPIS neluând în serios necesitatea accesibilizării, lucru rezultat din absența cronică a amenzilor. De asemenea, ANPIS nu aplică legea specială 448/2006 care prevede că încălcarea prevederilor privind accesibilizarea se sancționează cu amendă: avertismentul sau absența sancțiunii nefiind menționate.

Cu o mare întârziere în a lua în considerare dreptul de a nu fi discriminat al persoanelor cu dizabilități, în 2012, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării s-a autosesizat cu privire la accesibilitatea mijloacelor de transport în comun din Târgu Mureș. Ulterior, dosarul s-a extins pentru a cuprinde atât ANPIS, cât și toate municipiile reședință de județ. CNCD a constatat discriminarea și a sancționat cu 2.000 lei municipiile care aveau mai puțin de 2/3 mijloace de transport în comun accesibilizate și cu 1.000 de lei pe cele care aveau peste 2/3 din mijloace accesibilizate dar nu toate. De asemenea CNCD a sancționat și ANPIS ca instituție responsabilă de sancționarea pentru lipsa de accesibilizare a mijloacelor de transport în comun cu 5000 de lei. CNCD a emis de asemenea o recomandare primărilor de a nu prelungi contractele decât cu firmele care asigură în totalitate transport accesibilizat, și a obligat la publicarea sumarului hotărârii în media.¹⁸ Reiterăm că amenzile prevăzute în Legea 448/2006 pentru neimplementarea obligațiilor de accesibilizare sunt între 6.000 și 12.000 de lei,¹⁹ iar CNCD poate aplica amenzi de până la 100.000 de lei.²⁰ Prin urmare, amenzile aplicate sunt mult mai mici decât minimul prevăzut de legea specială care cuprinde prevederi referitoare la accesibilizare și sancționarea lipsei acesteia. În fapt, și la modul foarte concret și cinic, pare că CNCD însuși a diminuat prețul care e pus pe demnitatea persoanelor cu dizabilități.

România se află încă în situația de a nu fi rezolvat problema mobilității personale. Mijloacele de transport în comun sunt parțial accesibilizate și nu au în general la ora actuală facilități pentru mobilitatea persoanelor nevăzătoare. Deși, există atât în Legea 448/2006, cât și în Normativul privind adaptarea clădirilor civile și a spațiului urban la nevoile individuale ale persoanelor cu dizabilități prevederi care reglementează modalitățile prin care se poate ajunge la un nivel de mobilitate personală rezonabil, acestea nu au fost puse niciodată sistematic în aplicare.

¹⁷ Ibid.

¹⁸ Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării, *Raport de activitate 2014*, pp. 33-34.

¹⁹ Art. 100, alin. (1), lit b) din Legea 448/2006.

²⁰ Art. 26, alin. (1) din Ordonanța 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare.

În 2013, un ONG, Institutul pentru Politici Publice, în parteneriat cu Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării, au publicat un raport cu titlul: *Accesibilizarea spațiului public pentru persoanele cu dizabilități - obligații și provocări pentru instituțiile publice*²¹. Datele privind accesibilizarea se bazează în primul rând pe răspunsuri la solicitări de informații publice de la un număr de autorități publice locale, deci pe propriile declarații ale acestor autorități. Așa cum autorii înșiși arată, există și rampe care sunt neconforme (studiul nu a verificat pe teren acest aspect).²² Din datele publicate reiese că numărul rampelor de acces existente în clădirile primăriilor municipiilor reședință în 2013 sunt de la 7 la 0 (două municipii raportând câte 7 rampe, și 5 raportând 0 rampe). La momentul raportării, existau două ministere care nu aveau rampe de acces în clădire, și cinci tribunale care raportau absența accesului prin rampă. Raportul susține că, din 34 de municipii reședință de județ pentru care sunt raportate date, 18 au trecerile de pietoni accesibilizate cu o proporție între 5% și 100% în medie 59.44% și 16 au trecerile de pietoni adaptate nevoilor persoanelor cu dizabilități în proporție de 0%. Astfel, persoanele cu dizabilități pot trece strada în România în aproximativ 31,47% din cazuri dacă trăiesc în municipii reședință de județ, aceasta fiind o situație recunoscută de autorități.²³ Când vine vorba de ponderea spațiilor de acces către ușa de intrare în mijloacele de transport marcate prin pavaj tactil în municipiile mari, doar două municipii din 37 raportau existența acestui pavaj în 4% respectiv în 27% dintre situațiile existente.²⁴

*Raportul de audit al accesibilității spațiului public urban București, Râmnicu-Vâlcea, Arad*²⁵, realizat de Fundația Motivation, ActiveWatch și Light into Europe în 2014, abordează conceptul de audit al accesibilității urbane, discutat de asemenea în focus grupuri cu diferiți actori relevanți organizate în 3 orașe din România.

Redăm o parte a concluziilor reflectate în acest studiu:

Focus grup cu persoane cu dizabilități din București

- Autoturismele parcate pe trotuar reprezintă una dintre cele mai grave probleme cu care se confruntă persoanele cu dizabilități;
- Pavajul este deteriorat, există multe canale descoperite, șantiere extrem de periculoase pentru persoane cu deficiențe de vedere ;

²¹ Institutul pentru Politici Publice, *Accesibilizarea spațiului public pentru persoanele cu dizabilități - obligații și provocări pentru instituțiile publice*, București, 2013, pp. 11-12, disponibil la:

<http://cncd.org.ro/files/file/Studiu%20accesibilitate%20persoane%20cu%20dizabilitati%202013.pdf>

²² Ibid., p. 23.

²³ Ibid., p. 32.

²⁴ Ibid., p. 35

²⁵ Fundația Motivation, ActiveWatch și Light into Europe, *Raportul de audit al accesibilității spațiului public urban București, Râmnicu-Vâlcea, Arad*, 2014, disponibil la: <http://www.activewatch.ro/Assets/Upload/files/Raport%20audit%20urban.pdf>

- Nu toate refugiile de tramvai dispun de balustradă de la un capăt la celălalt al stației. Acest lucru este esențial persoanelor cu deficiențe vizuale. Stâlpii cu afișajul informațiilor aferente fiecărei stații sunt situați de cele mai multe ori necorespunzător (pe mijlocul refugiului) ;
- Accesul în spațiile publice este dificil / serviciile publice sunt prestate la un nivel foarte scăzut. Sunt foarte multe probleme cu care se confruntă persoanele cu dizabilități în ceea ce privește contactul cu ceilalți cetățeni. Un procent estimat de doar 30% din instituțiile publice din București sunt accesibilizate ;
- Lipsa interpreților în instituțiile publice ;
- Accesul în locuință este dificil, în special blocurile cu 4 etaje nu dispun de lift/platformă (există elevatoare speciale cu un cost estimat de cca 3-4000 de euro, pentru care Primăria ar trebui să aloce fonduri) .

Concluzii generale:

- Accesul dificil, schimbările bruște de nivel, treptele înalte, abrupte, trotuarele prost întreținute, drumurile aglomerate cu doar câteva traversări pietonale semaforizate, stații de autobuz izolate, neluminate, lipsa locurilor de odihnă și lipsa toaletelor publice sunt principalele puncte pe lista întocmită în timpul implementării Auditului de Accesibilitate Urbană în cele trei orașe demonstrative: București, Râmnicu Vâlcea, Arad.
- Alte elemente importante evidențiază percepția cetățenilor că mediul urban este nesigur, costurile transportului public sunt ridicate, informațiile lipsesc, conducătorii auto sunt ofensivi și serviciile publice au un nivel scăzut.

Prin studierea rapoartelor întocmite în mare parte de organizații ale societății civile, ajungem și la concluzia că populația nu este suficient de „lămurită” cu privire la procedurile și drepturile pe care le deține în ceea ce privește accesibilizarea și accesul la tot ce înseamnă de interes și domeniu public. Se pune și problema și a gradului de transparență a activității instituțiilor implicate, precum și a vizibilității lor ca entități participante la procesul de accesibilizare, deși instituțiile sunt primele responsabile de acest lucru.

Ce înseamnă să nu trăiești într-o „țară accesibilizată”...

SIMPLU: ce-ar fi dacă nu ar exista la fiecare colț de stradă o optică medicală, de unde să ne putem procura banalii ochelari de vedere sau de soare, atunci când apare nevoia?... A nu vedea bine fie de aproape, fie la distanță, înseamnă a avea o dizabilitate.

Tot atât de simplu de înțeles este și în privința inexistenței serviciilor necesare și/sau accesibilizate, a rampelor, a avertizărilor sonore sau luminoase etc.; lipsă sau nefuncționalitate care te fac să te simți „handicapat”, exact ca atunci când nu ai găsi la fiecare colț de stradă ochelari cu diferite dioptrii, care să te ajute.

Persoanele cu dizabilități și/sau care reprezintă persoane cu diferite dizabilități explică cel mai bine ce înseamnă să trăiești într-o țară neaccesibilizată:

Andreea Dăncinescu, studentă la psihologie anul III, președinte Asociația pentru copii și adulți cu handicap psihomotor Cutezătorii, asociație înființată cu sprijinul Fundatiei Star of Hope Suedia, ambasador al copiilor și tinerilor cu dizabilități Star of Hope, ambasador al Federatiei Organizatiilor de Parinti care au Copii cu Dizabilitati (membru fondator), persoană cu dizabilitate locomotorie, voce pentru respectarea drepturilor persoanelor cu dizabilitati.

Deși România prevede pe hârtie (adică prin prevederi legale) obligativitatea accesibilizării spațiului fizic pentru persoanele cu dizabilități, eu, ca persoană cu dizabilități ce are nevoie de adaptarea spațiului, experimentez zilnic realitatea în care, nici măcar minimele prevederi legate de accesibilitate fizică prevăzute în legislația românească sau Convenția ONU pentru drepturile persoanelor cu dizabilități, ratificată de România, nu sunt respectate în țara noastră nici măcar de autorități.

În Capitolul Accesibilitate din Convenția ONU se vorbește despre ce anume trebuie făcut pentru obiectivul de a asigura persoanelor cu dizabilități posibilitatea să trăiască independent și să participe pe deplin la toate aspectele vieții, iar accesibilitatea e văzută din toate punctele de vedere: de la accesibilitate fizică, la cea informațională, folosirea de tehnologii specializate, prezența unor persoane care să ofere asistență în anumite situații și multe altele care vin concret în sprijinul persoanei cu dizabilități. Accesibilitatea este un element indispensabil pentru a putea exercita celelalte drepturi prevăzute de Convenție. Aceste drepturi sunt altminteri aspecte firești ale vieții oricărei persoane, și anume: dreptul la muncă, educație, sănătate, dreptul de a participa la viața politică și publică, dar și la viața culturală, activități recreative, timp liber și sport, dreptul la viață personală și la a întemeia o familie, libertatea de exprimare și opinie și accesul la informații dar și accesul la justiție, etc... Toate acestea depind în măsură covârșitoare sau chiar în totalitate de existența accesibilizării.

Noi însă, persoanele cu dizabilități și cei apropiați nouă, în România, încă ne luptăm cu mentalități, discriminare, abuzuri, nepăsare, trând chiar și în ziua de astăzi într-o realitate paralelă față de cea descrisă în Convenția ONU.

Credem însă în continuare că este important să ne cunoaștem drepturile și să luptăm pentru îmbunătățirea calității vieții, pentru a trăi și a fi parte a comunității. Astfel, în fiecare an, cu ocazia zilei de 3 decembrie, Ziua internațională a persoanelor cu dizabilități, mergem grupuri reprezentative în Sala

Mare a Primăriei. Acest lucru se întâmplă în primul rând pentru a conștientiza comunitatea că existăm și că facem parte și noi din această comunitate, că putem participa activ, nu doar formal, și că trebuie să fim consultați/consultate cu privire la toate deciziile care ne privesc. Ceea ce noi ne dorim este: RESPECT pentru abilitățile noastre, și nu milă pentru dizabilitatea cu care ne confruntăm, pentru că persoanele cu dizabilități au și ele abilități și capacitatea de a contribui la viața comunității!

SE SPUNE CĂ SUNTEM CETĂȚENI EUROPENI ceea ce înseamnă ca ne asumăm să respectăm legislația în vigoare. Merg de cel puțin 10 ani la Primărie și nu numai. Între timp am crescut și nu mai sunt un copil. De fiecare dată însă, în continuare, trebuie să găsec pe cineva care să mă ducă în brațe. Până la începutul anului 2015 nu puteam folosi nici măcar rampa de la intrare și trebuia să urc, tot pe scări, pentru că rampa nu era corespunzătoare. Deci, a trebuit să aștept 10 ani ca să se facă o modificare corectă a unghiului de înclinare a rampei, fosta rampă fiind înlocuită cu o rampă pliabilă din lemn, rampă care mă ajută să urc 3 trepte care sunt la intrare. Până la etaj însă, tot pe scări. Deci fără ajutor, e imposibil de ajuns. Practic, dacă cineva ca mine dorește să meargă singur la instituții ale statului nu poate risca să plece fără ajutor. În instituțiile publice cu precădere trebuie să aibă acces toți membrii societății NU DOAR o parte din ceea ce numim astăzi comunitate.

Deocamdată, din cauza efortului foarte solicitant și a faptului că mă simt discriminată, am renunțat să fiu prezentă fizic la întâlnirile care au loc în astfel de locații. Asta nu înseamnă că am abandonat. Tocmai de aceea amintesc din nou de necesitatea respectării Convenției ONU.

Dacă am înțelege că toți au dreptul să aibă o viață independentă și să poată participa în societate, ne-am da seama că accesibilizarea spațiului fizic nu este un "privilegiu" pentru persoanele cu dizabilități, ci o manieră firească de a-i include pe toți, răspunzând nevoilor diferite ale tuturor. Respectarea acestui drept nu este însă considerată ca fiind ceva firesc, la ordinea zilei, ci e mai degrabă ca o bătaie de cap în plus. Spre exemplu, o rampă la o instituție publică, care altminteri se poate folosi și de alte categorii de persoane care pot avea dificultăți în a urca scări: vârstnici, persoane care sunt supraponderale, părinți care au copii mici în carucioare; nu este din păcate văzută ca o măsură minimă de a ușura sau chiar de a face posibilă deplasarea pentru oricine are nevoie de ea, ci ca o cheltuială în plus, sau încă o obligație de bifat - de unde și rampele inadecvate, ce nu pot fi folosite de fapt.

Ca să fiu înțeleasă mai bine, vă adresez o provocare celor care citiți aceste rânduri: Petreceți câteva ore într-un scaun rulant sau deplasați-vă cu ajutorul unui cadru de sprijin, cum folosesc eu, și faceți toate activitățile care țin de o zi de lucru. Cum ar fi? V-ați descurca? Realizați ca v-ar fi de folos tot ceea ce scrie în legislația noastră și că ați economisi timp și efort și în final că persoanele cu dizabilități sunt discriminate prin indiferență și aplicare formală?

Ca să detaliez. În primul rând este vorba de efortul depus pentru a urca scările și de diferența de

timp, după cum am spus. Când nu ai facilitățile necesare, timpul de care ai nevoie ca să ajungi acolo unde trebuie este dublu sau chiar mai mult, ajungi epuizat de efort, incapabil aproape să îți mai duci eficient sarcinile la capăt. Eu sunt studentă și, din diferite motive, facultatea mea a funcționat cel puțin temporar într-o clădire neaccesibilizată, lucru care a avut consecințe directe asupra mea ca persoană cu dizabilități. Chiar și așa, faptul că această unitate de învățământ superior era accesibilă, constituie o excepție din experiența mea. Astfel, am ajuns, cel puțin pentru o perioadă, într-o clădire parțial accesibilizată. Acest lucru îmi lua 2 ore în plus dus și întors la facultate, plus faptul că am devenit din nou dependentă de cineva: mama mă ducea și mă aducea de la facultate ceea ce implica multe alte neajunsuri în familia noastră, familie altminteri monoparentală deoarece tata a decedat. Posibilitatea de susținere a familiei noastre devenise grav afectată, fiindu-ne aproape imposibil să facem față și fiind nevoite să ne adaptăm unor condiții necorespunzătoare. Și asta se întâmpla când voiam să-mi exercit dreptul la educație.

Am spus de multe ori în discursurile publice pe care am avut ocazia să le țin, că acolo unde se dorește și unde există responsabilitate adevărată față de cetățean nu există argumentul că legea nu se implementează. Legile nu sunt făcute ca să nu poată fi puse în practică. Apreciez faptul că noul an universitar începe din nou într-o clădire accesibilizată, deci, dacă se vrea, se poate.

De prea mulți ani facem acțiuni de informare și conștientizare fără niciun rezultat concret pentru noi atunci când vine vorba de implicarea autorităților statului, care din punctul meu de vedere nu tratează cu responsabilitate și respect un grup vulnerabil semnificativ .

Un alt exemplu grăitor pentru felul în care suntem tratați apare de prea multe ori atunci când autoritățile se manifestă în sensul de a face ceva. Astfel, întotdeauna m-am întrebat de ce, dacă tot spunem că noi în România construim rampe, dacă, teoretic, se dau amenzi celor care nu au rampe , dacă se investește în materiale, de ce nu sunt construite aceste rampe astfel încât să poată fi și folosite? Trecerea de nivel nu este făcută în mod lin, nu sunt amplasate cum trebuie, nu au dimensiunile corecte, la unele rampe materialul din care sunt facute nu este corespunzător și se alunecă, unele nu au bare de susținere, practic nu sunt făcute conform legii. Marea majoritate a acestor rampe sunt, din experiența mea, chiar un pericol. Nici o persoană fără dizabilități nu le poate folosi! Suntem în anul 2015 și, pe hârtie, suntem aliniați standardelor internaționale pentru drepturile persoanelor cu dizabilități, dar, în realitate, ne aflăm departe de incluziunea reală a persoanelor cu dizabilitati în comunitate și de o calitate a vieții îmbunătățită.

E chiar atât de greu să punem puțin RESPECT pentru celălalt în ceea ce facem și, dacă tot facem, să facem cum trebuie? Ce trebuie să facem noi, persoanele cu dizabilități și familiile noastre ca statul român să înțeleagă că drepturile noastre trebuie să fie respectate, altminteri așa cum și noi ne

respectăm obligațiile față de stat ? Pașii spre progres sunt prea mici pentru momentul actual și pentru promisiunile făcute și semnate pe hârtie. Mă mândresc cu țara mea dar ca tânăr mi-aș fi dorit să mă pot bucura de ea și să o cunosc așa cum e normal și cum îmi doresc . Aș fi vrut să nu duc lupte, vreau să găsim soluții împreună adaptate nevoilor noastre pentru că știu că există posibilități.

În România trăiesc 103.207 persoane cu dizabilități vizuale, din care 2.978 copii. Așa cum rezultă din studiile de mai sus, și așa cum poate constata orice persoană care trăiește în România, spațiul public românesc nu este accesibilizat pentru persoanele cu dizabilități în general, și nici pentru persoanele cu dizabilități vizuale în mod particular. Reprezentantul Fundației culturale pentru nevăzători Homer, explică care sunt standardele, ce înseamnă să fii nevăzător în România, și ce ar trebui făcut, la nivel minimal și în mod concret

Florentin Rădulescu, Președinte, Fundația Culturală pentru Nevăzători Homer

Ce este, la modul general, un produs sau serviciu accesibil?

Un produs sau serviciu accesibil este acela care poate fi utilizat de o persoană cu deficiențe de vedere, în ciuda dizabilității sale, în mod autonom, fără intervenția unei alte persoane.

Ce este accesibilitatea pentru o persoană nevăzătoare sau slabvăzătoare?

Acest concept acoperă mai multe paliere, dintre care amintesc aici pe cele mai importante:

- 1. Accesibilitatea mediului fizic pietonal. Vorbim în mod concret de trotuare, peroane, treceri de pietoni, semafoare, stații de transport, intrări în clădiri publice, etc... care ar trebui să fie marcate corespunzător.*
- 2. Accesibilitatea transportului în comun. Aici vorbim de sisteme de anunțare /identificare a numărului de linie, peronului sau stației, ascensoare cu avertizare sonoră și panou de comandă în braille, respectiv caractere în relief.*
- 3. Accesibilitatea mediului informational. Aici ne referim la spațiul online, cărțile, suporturile de curs, canalele de televiziune și orice alte specificații și instrucțiuni aferente produselor și serviciilor și care sunt destinate consumatorului obișnuit. După caz, acestea ar trebui redactate în braille, cu caractere mărite sau să fie disponibile în format audio.*

La modul general, aceste trei paliere principale se întrepătrund pentru orice persoană iar posibilitatea de a te mișca nestingherit în spațiul fizic și informațional constituie un element esențial al libertății de mișcare specific umane. Astfel, în cazul nevăzătorilor sau slabvăzătorilor nivelul de

accesibilitate determină în mod direct gradul general de autonomie al acestora.

Dincolo de obligația legală de a accesibiliza, care sunt beneficiile accesibilizării și ale dezvoltării de produse și servicii accesibile?

La nivelul comunității, dacă e să vorbim în termeni strict bugetari, este vorba de reducerea costurilor alocate serviciilor de asistență a persoanelor în cauză, și de convertirea acestora din beneficiari în participanți activi la viața socială. La nivel individual crește gradul de autonomie a persoanei, ceea ce conduce la creșterea stimei de sine, la consolidare și dezvoltare personală, crescând șansele ca aceasta să se integreze social educațional și profesional.

În caz contrar, absența acestor produse și servicii care să fie accesibile conduce la accentuarea handicapului persoanelor cu deficiențe de vedere prin punerea acestora în imposibilitatea de a se manifesta liber, demn, și de a ține pasul cu evoluția culturală, socială și tehnologică a epocii.

Pentru o mai bună exemplificare, voi descrie pe scurt câte o situație concretă din viața cotidiană cu care se confruntă o persoană cu deficiențe de vedere pe fiecare dintre cele trei paliere amintite mai sus. Toate aceste situații sunt inspirate din realitate, din experiența proprie de viață și din cea a altor nevăzători cunoscuți.

Nota bene: vorbim de o persoană care a depășit barierele temerilor personale și pe cele de multe ori impuse de aparținători prea grijulii.

1 Accesibilitatea mediului fizic pietonal:

Sunt nevăzător, locuiesc la 10 minute de mers pe jos de serviciu. Cobor din blocul în care locuiesc, cu ajutorul bastonului alb. Mă asigur în permanență, prin mișcări de baleiaj stânga dreapta, că în drumul meu nu există obstacole (ex. mașini parcate necorespunzător, stâlpi) sau surse de pericol (canale deschise, șanțuri, lucrări nesemnificate) etc. Mă deplasez pe trotuar. Peste aproximativ 100 de pași există o trecere de pietoni unde ar trebui să traversez, dar aceasta nu este marcată cu pavaj tactil, deci nu am cum să știu când să mă opresc. Nu îmi rămâne de cât să aproximez distanța, să ascult dacă nu mai sunt alți pietoni care așteaptă să traverseze, sau să acostez un trecător și să îl întreb dacă mă află în dreptul trecerii. Toate aceste soluții sunt nesigure, prezintă un grad ridicat de incertitudine și, dincolo de faptul că îmi induc nesiguranță, ele conduc și la creșterea timpului necesar pentru această deplasare care ar trebui să fie de 10 minute de mers normal. Astăzi, fiind duminică dimineața (mi se întâmplă să lucrez și duminică), nu aud pe nimeni. Nici care să treacă pe lângă mine, nici care să aștepte la trecere. Mă aventurez să traversez acolo unde cred eu că este trecerea, după cei 100 de pași făcuți. Imediat ce pășesc pe carosabil, un autoturism care se îndreaptă în viteză spre mine mă claxonează, și aud șoferul

înjurând: "Stai bă dracu acasă, că bagi oameni nevinovați în pușcărie!". Mă retrag repede, iar apoi încerc iar să traversez. Fac câțiva pași, probabil că sunt pe la mijlocul bulevardului. Mă străduiesc să păstrez traiectoria perpendiculară, dar nu am niciun reper. Mă simt pierdut în spațiu, iar un alt autoturism, rulând cu viteză, trece prin spatele meu astfel că geaca subțire de fâș mi se lipește de corp din cauza curentului de aer antrenat de acesta. Instinctiv grăbesc pasul, ajung la trotuar, unde mă lovesc cu genunchiul de un stâlpșor antiparcare, peste care bastonul meu a trecut fără să îl detecteze. Mai fac un pas, și dau cu capul de un panou, probabil este chiar indicatorul trecerii de pietoni, pe care tocmai am traversat-o și mulțumesc lui Dumnezeu că am reușit și astăzi să traversez fără să ajung la spital, unde am fost deja de două ori în urma a două accidente de acest gen, unul petrecut la această trecere de pietoni, nemarcată tactil, altul la semaforul de mai sus care nu are avertizare sonoră. Mă îndrept spre semaforul menționat. Ajungând la intersecție, aștept în speranța că cineva va apărea dar, nici țipenie de om. Duminică dimineața la 7. Semaforul acesta tace mîlc, spre deosebire de altele care emit sunete cu o frecvența mai înaltă sau mai joasă în funcție de culoarea afișată. Sunt deci nevoit fie să aștept la semafor până apare cineva care să îmi comunice culoarea acestuia, fie să traversez la întâmplare riscând să fiu accidentat.

Mai departe cred că nu are sens să mai redau parcursul unui drum spre serviciu care ar fi trebuit să fie unul reconfortant, natural, ușor, într-o atât de frumoasă zi de duminică în care soarele încălzește blând cu razele dimineții și păsărelele ciripesc prin copacii de pe marginea bulevardului proaspăt toaletați de primărie.

2. Accesibilitatea mijloacelor de transport în comun.

Considerăm că pentru siguranța și ușurința în deplasare decid într-o altă zi să iau troleibuzul din stația care se află la numai 50 metri de casă, având de parcurs doar două stații iar pentru aceasta, 5 minute ar trebui să fie suficiente. După ce părăsesc clădirea în care locuiesc, mă deplasez pe trotuar, folosind aceeași tehnică de utilizare a bastonului alb, iar rezultatele nu întârzie să apară. Mai multe mașini parcate necorespunzător pe trotuar fac imposibilă deplasarea mea ca pieton, așa că cobor pe carosabil. Acesta este de asemenea îngust, riscând astfel să fiu iarăși acroșat de autoturisme. Imediat ce se poate, revin pe trotuar și încep să caut stația de autobuz. La fel ca și trecerea de pietoni, aceasta nu este marcată în vreun fel, așa că nu îmi rămâne decât să aproximez distanța, și să sper că voi identifica alți pasageri așteptând în stație. Însă, în aceeași zonă se află o școală unde tinerii obișnuiesc să socializeze, și o trecere de pietoni unde se adună de asemenea trecători, fapt care conduce la confuzie. Nu îmi rămâne decât să întreb, impersonal, cu voce tare, dacă acolo se află stația. Întâmplător, cineva îmi spune că este mai sus. Continuu încă 30 de pași și întreb iar. De data asta am noroc. Parțial, binențeles. Cineva îmi răspunde, deci nu am vorbit singur, cum mi se întâmplă de atâtea ori. Aflu astfel că am trecut de stație.

Mă întorc câțiva pași și aud un autobuz care se oprește în apropiere. Mă reped spre el și întreb ce număr este. Nu este cel pe care îl caut, dar măcar mă aflu unde trebuie. Rămân vigilent, scanez după alte autobuze, care nu întârzie să apară. Întreb iar ce număr este, dar nimeni nu răspunde. Repet întrebarea cu voce mai răspicată și, apropiindu-mă de ușa deschisă a autobuzului, din interior, cineva plasat foarte în față îmi răspunde: “35, nu se vede”? Îi răspund că “din păcate nu” și urc. Șoferul își cere scuze că nu m-a observat. Autobuzul se pune în mișcare, dar este dintre acelea care nu anunță stația următoare. Noroc că merg doar 2 stații. Număr deschiderea ușilor, la a doua vreau să cobor, dar mă asigur că sunt în stația dorită, și bine fac. Mi se spune că este următoarea, de unde deduc că șoferul a oprit să ia sau să lase vreun cunoscut și astfel numărătoarea mea nu a mai fost adecvată. Bucuros că nu am coborât la stația greșită, cobor la următoarea stație unde mă așteaptă un șantier în lucru, cu tranșee delimitate de panglici fine și utilaje zgomotoase. Încerc să mă deplasez, dar nu găsesc drumul. Am senzația că mă învârt în loc, timpul pare să se scurgă foarte încet. În sfârșit, un muncitor îmi înșfacă brațul și mă împinge peste niște grămezi de pământ și hârtoape. Ajuns iar la asfalt îmi continuu drumul spre serviciu, gândindu-mă că n-a fost chiar așa de rău, sunt teafăr și de această dată, iar curând voi ajunge la destinație, cu o anume întârziere, dar “mai bine mai târziu decât niciodată”.

3 Accesibilitatea mediului informațional

Obişnuiesc să caut soluții mai eficiente și mai rapide pentru multe dintre problemele cu care mă confrunt. Astfel, pentru că ați observat cam cât de accesibil este mediul fizic și transportul în comun și cât de “ușor” îmi este să mă deplasez dintr-un loc în altul al orașului, încerc să fac multe operațiuni cu ajutorul internetului: plătesc facturi, fac cumpărături, încerc să mă documentez pe diverse teme. Întrucât intenționez să plecăm în concediu la vară, încerc să îmi caut bilete de avion pe site-ul unei companii aeriene. Nu pot nicicum să selectez data plecării, aceasta fiind într-un calendar care nu este accesibil programului de citire a ecranului destinat nevăzătorilor. Deși site-ul e parțial accesibil, imposibilitatea amintită mai sus face practic imposibilă realizarea sarcinii.

Toate aceste situații care trec drept banale pentru un om obișnuit se transformă după cum ați putut constata în adevărate obstacole, în probe de duranță fizică și psihică permanentă, făcând din viața unei persoane cu deficiențe de vedere o provocare permanentă.

Ce ar fi de făcut?

1 Marcarea cu pavaj tactil a trecerilor de pietoni, a stațiilor, a traseului de orientare în gări, și a intrărilor în instituții, sonorizarea semafoarelor, instalarea de mobilier urban adecvat, și care prezintă risc minim de accidentare pentru persoanele cu deficiențe de vedere, menținerea trotuarelor libere, circulabile și împiedicarea șoferilor să mai parcheze pe acestea.

2 Instalarea de sisteme de anunțare a stației, numărului de linie și direcției pe mijloacele de transport în comun, precum și oferirea de asistență la nevoie, persoanelor cu deficiențe de vedere.

3 Accesibilizarea paginilor web prin raportarea la standardul W3C, dezvoltarea de produse electronice accesibile, cu meniuri vocale și instrucțiuni în format audio sau electronic.

Concluzii

Este evident că această stare de fapt în ceea ce privește lipsa de accesibilizare în România nu mai poate continua. E nevoie de o schimbare radicală, de o nouă paradigmă. E nevoie în primul rând de implementarea legii, și de sancțiuni adecvate și disuasive atunci când legea nu e aplicată. E nevoie și de voința politică pentru a concepe și implementa politici publice adecvate pentru persoanele cu dizabilități.

La nivel concret, e necesară stabilirea clară a atribuțiilor instituțiilor publice implicate în domeniul accesibilizării, a mecanismelor de control, finanțarea cheltuielilor necesare accesibilizării și sancționarea adecvată și disuasivă a lipsei de implementare.

Toate măsurile suplimentare față de cele deja prevăzute de lege trebuie luate în consultare și cu încurajarea și susținerea participării active a persoanelor cu dizabilități în toate deciziile și procesele care le privesc, inclusiv pe tema accesibilizării.

Pentru orice locuitor din România, la sat sau la oraș este clar că accesibilizarea spațiului public nu reprezintă și nu a reprezentat vreodată o prioritate pentru autoritățile române, condamnând persoanele cu dizabilități din România la izolare. Maniera în care autoritățile înțeleg să se asigure de respectarea legii indică mai degrabă o cultură a ilegalității, de vreme ce legea nu e implementată iar sancționarea conform legii a lipsei de implementare e fie inexistentă, fie prea puțin disuasivă. Nu în ultimul rând, nivelul de accesibilizare din România indică o cultură lipsită de empatie și care nu cunoaște alfabetul demnității umane. Această stare de fapt este perpetuată și prin absența unui sistem educațional care să promoveze incluziunea în general și a copiilor cu dizabilități în mod particular, care să combată prejudecata și discriminarea. Permanentizarea acestei stări de fapt profită și de existența unei administrații prea puțin preocupată să-și deservească toți cetățenii la același nivel, indiferent de diferențe, și cu atât mai multă preocupare atunci când aceștia sunt vulnerabili.

Persoanele cu dizabilități nu mai pot aștepta, dar nici timpul nu mai are răbdare. Accesibilizarea trebuie să devină o urgență pe agenda publică din România, iar discriminarea generalizată a persoanelor cu dizabilități trebuie să înceteze!

Persoane de contact:

Andreia Moraru, Director program, Fundația Transilvană Alpha, 0723 686 434,
andrea_moraru@alphatransilvana.ro

Florentin Rădulescu, Președinte, Fundația Homer, 0721 519 042, florentinradulescu@gmail.com

Andreea Dăncinescu, Președinte Asociația Cutezătorii, 0742 916 638, as_cutezatorii@yahoo.com

Alina Maria Neamțu, Responsabil Comunicare ProACT Suport, 0743 011 211,
alinatoader@proactsuport.ro

Material elaborat în anul 2015, în cadrul proiectului "Monitorizarea drepturilor omului prin mecanisme internaționale" finanțat prin granturile SEE 2009-2014, în cadrul Fondului ONG în România, www.fondong.fdsc.ro și implementat de Centrul de Resurse Juridice. Conținutul acestui material nu reprezintă în mod necesar poziția granturilor SEE 2009-2014.

Pentru informații oficiale despre granturile SEE și norvegiene accesați www.eeagrants.org.

La elaborarea documentului au participat : Asociația Cutezătorii, Fundația Culturală pentru Nevăzători Homer, Asociația Pro ACT Suport, Fundația Transilvană Alpha, cu sprijinul Centrului de Resurse Juridice.